

OBSAH

V Skladba

Předmluva	5
A Úvod	7
1 Syntaktická stavba věty	8
2 Principy sémantické stavby věty	9
3 Elementární syntaktické jednotky	13
4 Syntaktický vztah dominance	15
5 Syntagma, fráze a věta	18
B Predikát. Větné struktury základové a rozvíté	21
1 Predikáty syntetické a analytické	22
2 Valence predikátů	25
3 Gramatická stavba ZVS	27
4 Sémantická stavba ZVS	29
5 Sémantické třídy predikátů. Sémantické role participantů	30
6 Korelace mezi strukturou valenční a strukturou intenční	34
7 Nevětné výrazové formy sémantických predikátů a predikátových struktur	35
8 Rozvíjení větných pozic	36
C Větné členy	41
1 Subjekt (podmět)	43
1.1. Větnésémantické role subjektu	44
1.2. Některé další strukturální vlastnosti podmětu	49
2 Komplement (doplnění)	50
2.1 Větnésémantické role komplementu objektového	51
2.2 Větnésémantická povaha komplementu adverbialního	58
2.3 Větnésémantická povaha komplementu kvalifikačního (predikativního)	59
2.4 Určení prostředku činnosti	60
2.5 Určení proživatele prospěchu	65
3 Valenční rozvíjení adjektiv a adverbíí	66
3.1 Valenční rozvíjení adjektiv deverbativních	69
3.2 Valenční rozvíjení adjektiv jiného druhu	72
3.3 Valenční rozvíjení adverbíí	75

4	Přísluvečné určení (ADV)	75
4.1	Prostorová ADV (ADVLoc)	77
4.2	Časová ADV (ADVTemp)	87
4.3	Temporálně-kvantitativní ADV (ADVDur a ADVFreq)	95
4.4	ADV v širokém smyslu příčinná (ADV _{Caus} , ADV _{Conc} a ADV _{Fin})	99
4.5	ADV průvodního děje/stavu (ADV _{Com})	108
4.6	ADV způsobová a měrová (ADV _{Qual} a ADV _{Qant})	115
4.7	ADV zřetelová (ADV _{Resp})	122
4.8	ADV původu (ADV _{Orig})	125
5	Atribut (přívlastek)	126
5.1	Valenční atribut	127
5.2	Determinační atribut	147
5.3	Atribut u synkretických výrazů	151
5.4	Atribut kvantitativní	153
5.5	Atribut delimitační	153
5.6	Extenzionální platnost členů v substantivní pozici	155
5.7	Adjektivum v pozici přívlastku a predikativu	158
5.8	Nezbytnost atributu	159
5.9	Postavení atributu	160
6	Poznámka o doplňku	168

D Typy základových větných struktur 170

1	Vzorce bez subjektu	171
1.1	Vzorce s predikáty bezvalenčními (typ Vf _{3;sg n})	171
1.2	Vzorce s predikáty valenčními	172
2	Vzorce se subjektem	
2.1	Vzorce s predikáty jednovalenčními (typ SUBJ – Vf)	174
2.2	Vzorce s predikáty dvojevalenčními (typ SUBJ – Vf – KOMPL)	177
2.3	Vzorce s predikáty trojevalenčními (typ SUBJ – Vf – KOMPL – KOMPL)	199
2.4	Vzorce s komplementy omezené proměnnými	210
3	Vzorce s predikáty <i>být/mít</i>	212
3.1	Vzorce s predikátem <i>být</i>	212
3.2	Vzorce s predikátem <i>mít</i>	224
4	Typy s participanty vyjádřenými infinitivem	230

E Modifikace propozice

1	Hierarchizace propozice	233
1.1	Deagentizace	236
1.2	Odsunutí recipientu a iniciátoru z pozice S _n derivovaných struktur (diatexe druhé instance)	255
1.3	Dekonkretizace patientu	257
1.4	Dekauzativizace	258
2	Polarita kladu a záporu	260
3	Věty s modálními charakteristikami nutnosti, možnosti a záměru	278
3.1	Modální specifikátory	280
3.2	Vztah kategorie nutnosti a možnosti ke kategorii záměru	285
3.3	Vzájemný vztah kategorie nutnosti a možnosti; negace jejich modálních specifikátorů	287

3.4	Vyjadřování modálních hodnot kategorie nutnosti	289
3.5	Vyjadřování modálních hodnot kategorie možnosti	297
3.6	Vyjadřování modální kategorie záměru	303

F Komunikativní složky výpovědi

1	Komunikativní funkce výpovědi	306
1.1	Obsah, forma a funkce výpovědi	307
1.2	Interpretace výpovědi	309
1.3	Popis druhů komunikativních funkcí	311
1.4	Výpovědi s komunikativní funkcí oznamovací	320
1.5	Výpovědi s komunikativní funkcí tázací	323
1.6	Výpovědi s komunikativní funkcí žádací (výzvovou)	334
1.7	Výpovědi s komunikativní funkcí námitky, nesouhlasu, protestu, ohrazení, odmítnutí	347
1.8	Výpovědi s komunikativní funkcí výtky (napomenutí, důtky, pokárání), výčitky	350
1.9	Výpovědi s komunikativní funkcí přání	352
2	Jistotní modalita	355
3	Orientace výpovědi k partnerům komunikativního aktu	367
4	Vztažení propozičního obsahu k místu komunikativního aktu	371
5	Vztažení propozičního obsahu k okamžiku komunikativního aktu	377
6	Delimitace	384

G Zmnožení syntaktické pozice 391

1	Koordinace	393
1.1	Vyjadřování koordinačního vztahu	394
1.1.1	Juxtapoziční formy koordinace	394
1.1.2	Parataktické formy koordinace	394
1.1.3	Hypotaktické formy koordinace	395
1.2	Druhy významových vztahů mezi členy koordinačních skupin	398
1.2.1	Vztahy konjunktivní	398
1.2.2	Vztah disjunktivní (vylučovací)	403
1.2.3	Vztah stupňovací (gradační)	405
1.3	Parataktické vyjadřování vztahů dominačních	405
1.4	Uspořádání členů v koordinační skupině	406
1.5	Vztahy koordinační skupiny k jiným členům věty	407
1.6	Koordinace rozšiřující a koordinace sjednocující	409
1.7	Elipsy ve větách s koordinací	411
1.8	Koordinace členů nestejně funkce a formy	416
2	Adordinace	418
2.1	Izotropní vztahy v adordinační skupině	421
2.2	Pořadí členů v adordinační skupině	429
2.3	Lineární vztahy (postupy)	430
2.3	Apozice	433
2.5	Některé otevřené problémy	434

H Větné ekvivalenty 436

J	Souvětí	442
1	Typy souvětých spojení vět podle druhu meziprozopozičních vztahů	
1.1	Meziprozopoziční vztahy externí	
1.1.1	Sémantická (obsahová) paralelnost propozic	453
1.1.2	Meziprozopoziční sémantická (obsahová) závislost	472
1.2	Inkorporace jedné propozice do propozice jiné	502
1.2.1	Základové souvěté struktury s větami obsahovými	505
1.2.2	Propozice popisné pojmenovací	518
1.3	Křížení a splyvání propozic	521
1.4	Vztažení propozice k obsahu nominálního výrazu	523
2	Struktura souvětí	538
2.1	Souvětí podřadné	539
2.2	Souvětí souřadné	545
K	Aktuální členění	
1	Základní pojmy	
1.1	Aktuální členění	549
1.2	Charakteristika dichotomie T a R	550
1.3	Známa a nová informace	551
1.4	Výpovědní dynamičnost	556
1.5	Tři vrstvy AČ	557
1.6	Subjektivní a objektivní pořad	558
1.7	Výrazové prostředky AČ	559
1.8	Otázkový test	566
2	Sémantika a AČ	
2.1	Základní rozložení VD (základní vrstva AČ)	569
2.2	Slovnědruhový význam a AČ	574
2.3	Lexikální sémantika a AČ	575
2.4	Komunikační pole různých řádů	577
2.5	Koordinace a AČ	579
2.6	Lineárnost	579
2.7	Členitelnost výpovědi na složky AČ	580
3	Kontext a AČ	
3.1	Kontextová vrstva	582
3.2	Činitelé ovlivňující strukturu tematické části výpovědi	584
3.3	Aktualizace	586
3.4	Lineární uspořádání tematických prvků	589
3.5	Počátek a konec textu	591
4	Některé speciální otázky AČ	
4.1	AČ otázky	592
4.2	AČ podřadného spojení vět; konkurence vyjadřování větého a nevětého	595
4.3	Vytčení do protikladu (tzv. druhá instance)	598
L	Slovosled	
1	Lineárnost, slovosled a slovosledný činitel	600
2	Hierarchie slovosledných činitelů v češtině	601

3	Základní slovosled	605
4	Slovosledná variabilita	611
5	Slovosledná stabilizace	614
6	Další charakteristické rysy současného českého slovosledu	616

M Textová syntax

0	Obecná charakteristika textu – základního útvaru jazykové komunikace	
0.1	Předmět textové syntaxe, její místo v gramatice	622
0.2	Charakteristika textu; text a komunikační akt, jeho složky a fáze	624
0.3	Textový vzorec, obsahová struktura	626
0.4	Sémantická struktura textu, významové vztahy mezi textovými jednotkami	627
0.5	Obsah, téma, informační jádro, smysl textu	629
0.6	Textová rovina	631
0.7	Koherence a koheze textu	632
0.8	Členění textu	634
0.9	Druhy textů	638
0.10	Výstavba dialogického textu	645
1	Realizace a modifikace syntaktických konstrukcí v textu	659
1.1	Textová elipsa	663
1.2	Volně připojené a vložené prvky v textu	670
1.3	Syntaktické procesy vyčleňování (parcelace) a přičleňování (kompletace)	679
2	Prostředky koherence textových jednotek	685
2.1	Tematické posloupnosti	686
2.2	Lexikální prostředky koherence	694
2.3	Připojovací konektory a některé další prostředky textové koherence	705

Seznam zkratk

716

Bibliografie

717

Věcný rejstřík . . . . .

728

Rejstřík spojovacích prostředků v souvětí . . . . .

739